

ՔՍԱՆՉՈՐՍԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուրլի, կէս տարեկանը 6 բուր-
 Առանձին համարները 7 կոպէկով.
 Թիֆլիսում գրվում են միակից խմբագրատան մէջ.
 Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
 կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
 Տ է Լ Է Փ օ ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
 Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիզուով.
 Յայտարարութիւնների համար վճարում են
 իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
 Տ է Լ Է Փ օ ն № 253.

Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ի Գ Ի Ի Գ Ի Ի Ա Ր Վ Ի Ո Ւ Ն Ի

ՆԵՐԿԱՅ 1896 ԹԻԱԿԱՆԻՆ

24-ՐԻ ՏԱՐԻ

24-ՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն գիրքով, նոյն պարագրամայով և նոյն ուղղու-
 թեամբ: Մենք ստանում ենք սեփական հեռագրերին:

Բ Ա Ճ Ա Ն Ո Ր Գ Վ Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը Շ Ա Ր Ո Ւ Ն Ա Կ Վ Ո Ւ Մ Է

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 բուրլի է, տան և
 մէկ և տան ամսականը՝ 9 բ., ինչ և ութ ամսականը՝ 8 բ., եօթ ամսականը՝ 7 բ., վեց ամսականը՝ 6 բ.,
 հինգ ամսականը՝ 5 բ., չորս ամսականը՝ 4 բ., երեք ամսականը՝ 3 բ., երկու ամսականը՝ 2 բ., մի ամսա-
 նը՝ 1 բուրլի:

«ՄՇԱԿ» գրվել կարելի է ՄԱՐԱԳՐԱՍԱՆԸ (Բաղարայան և Բարձրակապ փողոցների անկիւն):
 Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և
 ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է ղրկել հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ
 արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Գ է Ո Ր Գ Բ Ա Յ Ո Ղ Ո Ւ Ե Ն Ը Լ Ի Ր Զ Ո Յ Ե Ր Ը յ ա յ ն ու մ են ի լ ր ա ն ց ա զ զ ա-
 կաններին և ծանօթներին իրանց հօրաքրոջ, գեներալ-մայորի այրի
 Տ Ի Կ Ի Ն Ն Ո Ւ Ն Է Ե Ւ Ա Ն Գ Ո Ւ Լ Ե Ա Ն Ի
 մահը, որ տեղի ունեցաւ յունվարի 23-ին, առաւօտեան ժամը 8-ին: Ամբիճքը կը
 կատարվի ուրբաթ և շաբաթ յունվարի 26-ին և 27-ին, երեկոցեան ժամը 6 1/2-ին:
 Յուզարկաւորութիւնը տեղի կունենայ սեփական տնից, Ելիզավէտինկի փողոց
 № 106, գէպի վանքի մայր եկեղեցին, կիրակի, յունվարի 28-ին, առաւօտեան
 ժամը 10-ին: 2—2

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
 Փաստեր թէ ենթագրութիւններ. Սովետների
 համար.—ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մատենադարան-
 թիւն. Նամակ Թեւալից. Նամակ Չանգեզուրից.
 Նամակ Պետրոպոլից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱ-
 ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. վերջին տեղեկութիւններ.
 Չէմբելէնի ճամբ. Նամակ Պարսկաստանից.—
 Ղամախի գերմանայից. ՀԵՐԱՊԵՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱ-
 ԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ձէյթոն:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն
 Զ Է Յ Թ Ո Ւ Ն
 Տեղագրական, ազգագրական և վարչական
 տեսութիւն
 IX
 Նկարագրեր այժմ գէթոնցիների ընտանե-
 կան և կենցաղական սովորութիւնները, մեզ ա-
 ռաջորդ ունենալով Ալլահաբեգանի (Ուլիա)
 աշխատութիւնը:

Մի անգամ երբ երկուսը է ծնվում, գէթոնցի-
 ցիք իսկայն լուսնում են նրան, աղում, սակավ.
 «Օղը շոտ քարէ, ետը պոլուզը պընտ նը», այ-
 նիքն շարը շատ ցանէ, որ տղան պիտի լինի: Ան-
 միջնային ազգայնականը և զբայքիները գա-
 լիս են չորհարութեան և հետեւը իբրև
 ընծայ բերում են հափուսոյ, որ օտարից և
 ուսուցիչ չինած քաղցրեղէն է, և այդ շարունակ-
 վում է մինչև մկրտութիւնը: Մկրտութիւնից յե-
 տոյ բրինձից չինած թանձրապուր կամ ձաւարով
 լցված որսի միս են բերում իբրև ընծայ: Կըքա-
 հայրը պէտք է իր հետ բերի անպատճառ մի
 կանգուն դուրբուր (կարմրագոյն կերպաս) և
 կամ երկու կանգուն տպածոյ—կոնկուր: Եր-
 նոյնը մի այժ մատաղ անեղով, սեղան են
 պատրաստում. եթէ ծնվածն արու է, սեղանը
 ճոխ և առատ է լինում և հրաբլվածները չոր-
 հատում են օղի կամ գինի խմելով և ստում
 են. «Արքած դալովիդ մնացական ենէ, ընէնէն-
 վիւր նը», իսկ եթէ աղջիկ՝ սեղանը շատ աղ-
 քատ է լինում և հրաբլեր միտնալում են ծնող-
 ներին սակավ. «Մի արտաքը, Աստուած սակ-
 ծած է, չէ մի որ աղջիկ գաւակն մեզ տանու-
 տէր է անուռն:

ՓԱՍՏԵՐ ԹԷ ԵՆԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 Այն գէպերում, երբ մէկին մեղադրում
 են և նոյն իսկ պատժում, չէ կարելի
 հիմնել լոկ և նիթագրութիւններ և
 զրպարտութիւնների վրա, այլ պէտք է
 ունենալ հիմնաւոր փաստեր, անուր-
 ապուր): յետոյ մորթում են մի առար, եփում
 են և լցնելով պղնձի մէջ, վեր են առնում հաց,
 մի կարաս դինի, մի աման օղի և գնում են
 աղջկայ տունը: Այդտեղ արդէն տան առաջ կամ
 ասնիքի վրա փռած են լինում ճ ու ը, նրա վրա
 քէչա, դեօնչի, յետոյ դորդեր: Ամենքը կարգով
 նստում են. բերում են սինիների մէջ մտով ս օ-
 դան լուս, ըսնֆոտէ, մեղրով տապակած հաւ-
 կիթ, պատարմա, դոյմա, հախիլա և օտուղ-
 պուրը: Այդ բոլորը օտուրոց յետոյ մէկը վեր է
 առնում մի սինի և պտտցնում է, ամեն մարդ
 իր կարողութեան համեմատ փող է գցում. հա-
 շաբադ դրամը յանձնվում է փետային, որը ոսկի-
 ների վերածելով, տալիս է նշանակին, ճակա-
 տից կախ տալու համար:

Հարսանիքից առաջ, փետացուի ծնողները գը-
 նում են հարսնացուի տունը իմանալու հարսնա-
 ցուի ծնողներին պահանջները: Շատ անգամ այդ
 պահանջները, որոնք լինում են որոշ քանակու-
 թեամբ ոսկի դրամ և ընծաներ ստանալու մա-
 սին, պատճառ են լինում, որ հարսանիքը կամ
 յետաձգվում է, կամ բոլորովին քանգվում է:
 Պէտք է ընծաներ ապ—կոչիլ, դըրմըզ ապու,
 թաշկինակ և այլ շորեր հարսնացուի հօրը, մօրը,
 եղբայրներին, քոյրերին, ազգականներին, մի
 խօսքով ամբողջ լուր ան իսխ—ընտանիքին
 և մինչև անգամ դրացիներին:
 Զէյթոնում Հայաստանի շատ տեղերի նման
 սովորութիւն է զարձած ամուսնացնել աղջկան
 12—13 տարեկան հասակում:
 Մահ և թաղում: Երբ հիւանդը մահանիւրձ
 է դառնում, ազգական և զբայքի կանայք չը
 գըլը, լը գըլը» (այ աղջիկ, այ հարս) սակավ
 լցվում են հիւանդի տունը և թխում են ողբալ-
 լաման քերիւր, մերիւր տունը կո կարը, ար-
 րիւրիկա կո խաւարը չիքը պիտը էնիւմ, շնք պի-
 տը էնիւմ» (ով քոյրեր, մայրեր, տունս կաւերի,
 Նրաձին երեկայի մայրը մինչև 40 օր պէտք
 է արել երես չը տեսի. տան երգիլը և բոլոր
 լուսամուտները փակված են մնում և միայն ե-
 րեկոցեանները մայրը կարող է դուրս գալ:
 Սովորական անուսներն են՝ տղաների համար
 —Գուզուր, Աբուուր կամ Ասուր կամ Աբիէ,
 Սարգէս կամ Գագաս, Ուհոն կամ Հանէս, խէ-
 չիւր, Մինոց, Գէպիւց, Հագօր, Աւաթը, Գիւզիւր
 կամ Գէհիւրը, այսինքն Գրիգոր, Աստուածատուր,
 Սարգիս, Յովհանէս, իրաչատուր, Մնացական,
 Գալուստ, Գաղարտ, Աւետիք, Գօրբը: Իրական
 անուններն են—Չարմօն, Գարանէ, Շուշոն, Գէչ-
 լսօն, Մարիամ, Սարօ կամ Սարիկ, Հէդիլի, Հու-
 փիկ, Անաղօն, Ասանէթ, Չոհալ, Եթեր, Յովնը,
 Օշոֆի, Թամամ և այլն:
 Նշանադրութիւն և հարսանիք: Ձէյ-
 թոնցիներին մէջ արքայապետում են նոյն նահա-
 պետական սովորութիւնները նշանադրութեան և
 հարսանիքի վերաբերմամբ, ինչ որ Հայաստանի
 շատ տեղերում:
 Երիտասարդների բախտը տնօրինում են ծը-
 նողները, թէն Ձէյթոնում, իբրև լուսնական
 երկրում, աւելի ազատութիւն է տրուում երկու
 սեռի յարաբերութիւնների մէջ, քան այլ տեղե-
 րում: Սովորաբար, եկեղեցում, կանայք միմեանց
 հանդիպելով խօսք են գցում և համեմայնու-
 թիւն կայացնում աղջկայ և տղայի մասին: Գրա-
 կում աղջկայ ծնողներին քահանայի միջոցով, և
 ապա կատարվում է բուն նշանադրութեան հան-
 դէսը: Անա ինչպէս է նկարագրում այդ հանդէսը
 ակնաստես Ալլահաբեգանը:
 «Ուրբաթ առաւօտեան, մի կտրիճ մարդ ձայն
 է տալիս թէ մեր թաղը պէտք է դոյա իր լը-
 սը մը բերի միւս թաղից, հրամանեք, եկէք:»
 Շարաթի առաւօտեան, նշանած աղայի կողմի
 մարդիկ պատրաստում են օ ո ո ը-դապուր (բրնձէ

նաւի ապացոյցներ: Նամանականդ զրու-
 այգիների վարժուող աններելի է այնպիսի
 ժամանակ, երբ ամբողջ համայնքների, հա-
 սարակական օրգանների և հիմնարկու-
 թիւնների վրա կասկածի ստուեր է ձգվում:
 Նորերս պատահած մի դէպք Ռուսաս-
 տանում կարող է մեր ասածների համար
 ծառայել իբրև յարմար օրինակ: Մամուլը
 և կառավարչական շրջանները զբաղվեցին
 այդ գործով և զուր ու կեղծ մեղադրան-
 քից ազատեցին բամբասոված մի ժողովուրդ:
 Մեր խօսքը այն մեղադրանքի մասին է, որ
 բարիք էին վ օ տե ա կ ն եր ի վրա, որոնք
 իբր թէ մարդկային զոհեր են մատուցա-
 նում իրանց գաղտնի և առասպելական աս-
 տուածներին և իբր թէ նրանք նորերս այդ-
 պիսի զոհաբերութիւն են արել: Վատեակ-
 ները դատարանում բացասում էին այդ
 փաստը և առհասարակ այդ սովորութեան
 դրուձիւնը, բայց դատարանը կասկածով
 վերաբերվեց փոտեաների հրեցուցմանին, և
 թէն ոչ մի փաստական հիմք չունէր, այ-
 նու առնայնիւ վճռեց մեղապարտ ձանաչել
 վտեակներին:
 Բայց յանկարծ մամուլի մէջ երեւց Կօ-
 րայնիօի մի կտրական բողոք այդ մասին,
 որը փոխեց ամբողջ գործադրութիւնը: Կա-
 ռավարութիւնը առաջարկեց դատարանին
 նորից քննել այդ գործը և դատարանը ան-
 կարող հանդիսացաւ իր առաջիկայ ձեւակեր-
 պութիւնը պաշտպանել: Յօանիկ համարա-
 բանի մի պրօֆէսոր զբաղվեց այդ խնդրով
 և ապացուցեց, որ ոչ միայն այժմ դրու-
 թիւն չունեն մարդկային զոհեր վտեակ-
 ների մէջ, այլ և վերջին դարերում յայտնի
 չեն դրանց նման փաստեր, և եթէ եղել են
 այդպիսի զոհաբերութիւններ, դրանք պատ-
 կանում են շատ հեռու ժամանակների:
 Եւ ահա մի բամբասոված, մի զրպարտված
 ժողովուրդ, որ պէտք է վնասվեր են թ ա-

ՍՈՎԵՍՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
 (Կ. Պօլուսով)
 Բերայի մէջ ալ սկսած է լսանալայթ հոգածու-
 թիւն մը աղքատներու նկատմամբ: Այս օրերս
 մանրամասն տեղեկութիւններ պիտի հարուղենք
 այդ թաղին մէջ կարտեսարկելու հագուստ և
 ձերանկեղէն հայթհայթելու համար եղած բարե-
 գործական ձեռնարկներու մասին, որ ընդարձակ
 սահմանի մը մէջ կը կատարուի: Այսօր կուզենք

արես կը խաւարի, ինչ պիտի ընեմ, ինչպէս
 պիտի անեմ):
 Մեռելին լողացնելու ջուրը տաքացնելու հա-
 մար կրակը վեր չեն առնում օջախից, այլ յատ-
 կապէս շրտահող (լաւամախ, հրահան) են խը-
 փում և նոր կրակ վառում: ջուրն էլ տան մէջ
 չեն տաքացնում, այլ դուրսը և դիակը լուսնա-
 լուց յետոյ կաթնասն ու եռուտանին դարձնում են
 հակառակ կողմը, իսկ խանութները դցում են
 փողոց և ամեն մարդ զգուշանում է վրան կոխ
 տալուց: Մեռելի վրից կախ են տալիս մի կան-
 դունաչափ ուղղված հաստ թել, որ կոչվում է
 լեւտուկ չուանը: Յուզարկաւորութեան ժա-
 մանակ դէպի գերեզմանատունը կանանց մի մեծ
 բաղմութիւն դազաղի ետեղից դնալով, ննջեցեա-
 լի հագուստները ձեռքին բռնած խաղում են և
 երգում են տեղական եղանակներ:
 Զէյթոնցիները սուգ չեն պահում. մի շաբա-
 թից յետոյ այրին, թէ տղամարդ և թէ կին, կարող
 է ամուսնանալ: Մինչև 6—7 անգամ ամուսնա-
 ցողներ են լինում:
 Կեռ հիւանդը չը մեռած, հոգեարքի ժամա-
 նակ, իբրև միտնալութիւն հետեւալ խօսքերն
 են ուղղում մնացող ամուսնուն. «չիքը տէարս
 կո կենիս լը քերիւս, բոլորը տըղայ չէ պէարտը»
 կամ թէ «չիքը դոյալու ետեղից դնալով, չի նը էաս
 կընելը նը թուղ նը հուտ մէկա»:
 Հագուստ: Տղամարդկանց հագուստը բաղկա-
 ցած է մի վարտիքից և մի երկար շապիկից, որի
 ծայրերը շատ լայն են և անկիւններում ծոպեր
 ունեն. երբ շապիկը հագնում են, այդ ծոպերը
 իրար կապելով գցում են դիտի ետե: Շապիկի
 վրայից հագնում են սակական տպածոյ մի պա-
 րեգօտ, որի առաջին զբայքները կտրուում են մէջ-
 քին կապած գօտու մէջ: Այդ պարեգօտու վրայից
 հագնում են ամուսնացող կո կենիս, չի նը էաս
 կընելը նը թուղ նը հուտ մէկա»:
 Հագուստ: Տղամարդկանց հագուստը բաղկա-
 ցած է մի վարտիքից և մի երկար շապիկից, որի
 ծայրերը շատ լայն են և անկիւններում ծոպեր
 ունեն. երբ շապիկը հագնում են, այդ ծոպերը
 իրար կապելով գցում են դիտի ետե: Շապիկի
 վրայից հագնում են սակական տպածոյ մի պա-
 րեգօտ, որի առաջին զբայքները կտրուում են մէջ-
 քին կապած գօտու մէջ: Այդ պարեգօտու վրայից
 հագնում են ամուսնացող կո կենիս, չի նը էաս
 կընելը նը թուղ նը հուտ մէկա»:

ՇԻՆՈՒԹԻՆՆԵՐԻ պարտաւորիչ որոշումներն § 14 համաձայն, տրուողներն մարտը պահելը, աղբից, ցեխից, ձիւնից և սառուցից մաքրելը, նոյնպէս և սառած ժամանակ նրանց աւազով, հողով կամ մոխրով ծածկելը ամենակերպի պարտաւորութիւնն է, այդ պատճառով քաղաքային վարչութիւնը խնդրում է ամենակերպի մաքրել իրանց տների առջև իրանց տրուողները ձիւնից, և դժբաղդ դէպքերից խուսափելու համար, սառած լինելու պատճառով, աւազ, հող կամ մոխիր անել տրուողներին վրա:

(№ 10) 2—3

Հ Ա Յ Գ Ո Ր Ծ Ի Չ Ն Ե Ր Ի Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ն Ե Ր Ը

Լուսանկար Տէր-Ղևոնդեանի մօտ վաճառվում են հետևեալ հայ գործիչների պատկերները՝ Հոգեբանականներ.—հինգերորդ դարու գործիչներից՝ ՍԱՀԱԿԻ և ՄԵՐՈՐՈՊԻ: Ժամանակակիցներից՝ ՆԵՐՍԷՍ Կ, ԳԵՈՐԳ ԻՎ, ՄԱԿԱՐ և ՄԿՐՏԻՉ կաթողիկոսների, ԳԻՂԳՈՐԻՍ ԱԼԷԱՓՃԵԱՆԻ (կաթողիկոս Կիլիկիայի), ՄԱՏԹԷՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ, ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԵՂԻՍԿԵԱՆԻ, ԽՈՐԷՆ ՆԱՐՊԷՑԻ և ուրիշ արժանաւոր հոգեբանականներ:

Նոյն տեղը վաճառվում են.—ԳԻՂԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ, ՐԱՅՖԻԻ, ՌԱՅԱՅԵԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ, ՍԵՐԵՆՅԻ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆՅԻ, Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ, Պ. ԱԳԱՄԵԱՆԻ (բարդ դերերում նկարված), ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐԻ, կենդանի ԳՐՈՂՆԵՐԻ, նշանաւոր հայ ԿԱՆԱՆՅ՝ Ս. ՏԻՒՍԱՐԻ, ՄԱՐԻԱՍ ՄԷԼԻԲ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ-ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ, «ՇԱԿԻ» ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ յօրեկանական ալբոմը, նմանապէս ուրիշ զանազան գործիչների լուսանկարները:

Վերջինեալ պատկերները արժեն մեծադիր 3 ռուբլի, ՄԻՋԱԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ 1 ռուբլի, ԿԱՐԻՆԵԱՅԻՆ ԿՈՎՃԱԾ պատկերները՝ 40 կօպէկ, ՎԻՋԻՏ ԿՈՎՃԱԾ պատկերները՝ 20 կօպէկ:

Հասցէ՝ ՏԻՓԼԻՍԿ. Փոփոգրաֆիա Երեւոնյանց (Նա Միխայլովսկ. մոստ). Հանապարհաձայնը գնողի վրա է:

(№ 117) 6—10

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Մեծ պահանջը և ահազին հոշակը մեր հնարած

ՄԱԿԱՅԱՑ 0-ԴԸ-ԿՈՒՐՆԻ
ԳԻՆՏԵՐԻՆԵԱՆ ՍԱՊՈՆԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ
ԳԻՆՏԵՐԻՆԵԱՆ ՓՈՇԻՒ
ԷԿՍՏՐԱԿՍ ՊԱՐՍՊԱԿԱՆ ԵՍԱՍՄԱՆԻ ԵՒ ԲԷՋԷՒՍՅԻ ՄԱԿԱՅԵՐԻՅ
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԱՐԿԻԿԵՐ և այլն

ստիպում է մեզ հետ մրցողներին ՆՄԱՆՅՆԵԼ ոչ միայն անուանները, այլ և մեր մասնագիտութիւնների ներքին սարքին, որպէս զի դրանով մոլորեցնեն հասարակութիւնը և այդպիսով մեծացնեն իրանց արդիւնքների վաճառումը, և այդ պատճառով խնդրում ենք պատուարժան գնողներին, մեր արդիւնքները գնելու ժամանակ, առանձին ուշադրութիւն դարձնել Ֆիրմայի և գործարանական մարկայի վրա:

Բարձրագոյն հաստատված ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԲՐՈՎԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

9—12 (№ 73—ամս. 25)

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1896 Թ.

„Շ Ա Ի Ի Ղ“

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԳԱԿԱՆ ՇԱՐՔԱՍԵՐԹ
(Երրորդ տարի)

Հրատարակվում է թէհրանում «Շախիդ» բաժանորդագրին է մէկ թուամս, կէս տարվանք վեց զւանս: Արտասահմանում՝ 3 ռուբլի կամ 8 Ֆրանկ. կէս տարվանք 2 ռ. կամ 4 Ֆրանկ:

Արտասահմանից դրամական ծրարները կարող են ուղարկել հետևեալ հասցեով. Через Базу, Российской Императорской Миссии въ Тегеранѣ, пер. А. Бекъ-Назарову. Իսկ նամակներ և թղթակցութիւններ հետևեալ հասցեով. Téhéran, Rédaction „SCHAVIGH“.

Բ Ա Յ Վ Ա Ծ Է

Կրօնական—բարոյական, զրականական—պատմական, բանասիրական—մանկավարժական, ազգային և պաշտօնական

„Ա Ր Ա Ր Ա Տ“

ԱՄՍԱԳՐԻ 1896 ԹԻ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջիկայ տարին «ԱՐԱՐԱՏ» ամսագիրը կը հրատարակվի նոյն ծրագրով և աւելի մեծ ծաւարով (3 թերթ): Առանձնապէս ձուխ կը լինեն մասնկալարժեքային բաժինները: Տարվան վերջը բաժանորդները կը ստանան իրեն նուէր մի հարուստ ժողովածու 8—10 թերթից բաղկացած:

«ԱՐԱՐԱՏ»-ի նամակները լոյս կը տեսնեն իւրաքանչիւր ամսուան սկզբին: «ԱՐԱՐԱՏ»-ին բաժանորդ գրվել ցանկացողները պիտի դիմեն խմբագրութեան հետևեալ հասցեով. Эчмиадзинь. Редакция журн. Арагартъ. Etshmiadzim (Russie, Caucase) Rédaction du journal Ararat.

Տարեկան գինն է Ռուսաստանի բոլոր բաղադրների համար 4 ռուբլի: Իսկ արտասահմանի համար 5 ռուբլի:

(№ 148) 3—3

ՄԻՋՈՅ ԽԱՐԲՈՒՄԻ ԳԻՄ

Րժշկական գէպարամէտից լոյսապրիւմ

ՕԼՅԱԿՏՈՐԻՈՒՄ ՆՈՒԳԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՆՍԿԻ

Ծախվում է 40 կօպէկով

Կեղադրձական Ապրանքների վաճառման կովկասեան Ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում

(№ 22) 25—30

Վ ա ճ ա ո Վ ո լ ո լ է
ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅՆԵՐՈՒՄ
ПОЛОЖЕНИЕ АРМЯНЪ ВЪ ТУРЦИИ
ԳԻՆԵ Է 1 ԲՈՒԹԼԻ
(Գիրք բաղկացած է 443 էրեսից)
Գիմել ԿԻՓԼԻՍԿ, Центральная книжная торговля. (№ 4) 5—5

Կ Ա Կ Ա Օ Բ Լ Օ Օ Կ Լ Ի Ր

ՍՆՆԻՍՏՐԱՐ ԽՄԻՉՔԻ, արկղիկներում, 1/1, 1/2, 1/3 և 1/8 կիրթրամ:
(GRAND PRIX) Բարձրագոյն պարգև: Անավերջ է 1894 թ-ի համաշխարհային ցուցահանդիսում:
Գլխաւոր պահեստը՝ լեզարական ասրանքների Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան Ընկերութիւնը Թիֆլիսում:
(№ 6) (Է) 2—50

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ՆԵՐԿԱՅ 1896 ԹԻ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր ամսագրի Ե Ի **Տ Ա Ր Ա Չ** շաբաթաթերթի

Կը հրատարակվին նոյն ուղղութեամբ, ծրագրով, դիրքով և աշխատակիցների մասնակցութեամբ

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր և Տ Ա Ր Ա Չ հանդէսների յետք հրատարակի վրա են. ընթերցողն անշուշտ փաստերն աւելի կը գերադասէ պերճ խօսքերին: Հէնց այդ պատճառով ոչ մի խոստումնք չենք անում առաջիկայ տարվայ համար: Կայնապէս, որքան հարուստ է, որքան կարող ենք, մեր ընթերցողներին գոհ անելու:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր — Տ Ա Ր Ա Չ բովանդակութիւնն աւելի եւ ճոխ ու բազմակողմանի լինելու համար կարեւոր հոգաւորութիւններ արված են:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր և Տ Ա Ր Ա Չ առաջիկայ 1896 թ-ի համար կը շնչեն, զանազան տաւեր ստացված են Լճուզնից, Պարիզից, Իտալիայից մեծ քանակութեամբ:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր (XIV-րդ տարի)
Միամսեայ պատկերազարդ հանդէս
մասնակցների, ծնողների և դաստիարակիչների համար: Տարեկան 12 համար, իւրաքանչիւր համարը 2—3 թերթ. ամսական սկզբի և վերջի համարները լոյս են տեսնում միասեղ:

„Ա Ղ Բ Ի Ի Ր“ տարեկան բաժանորդագրիւնը 3 ռ., արտասահման 4 ռ. կամ 12 Ֆր. Ե, արտասահման 10 ռ. կամ 25 Ֆր. ամիսը 50 կ., իւրաքանչիւր համարը 25 կ.

Տ Ա Ր Ա Չ (VII տարի)
Կեղարուեստական-երգիծաբանական պատկերազարդ շաբաթաթերթ
Ընտանեկան ընթերցանութեան համար: Տարեկան 48—50 համար, իւրաքանչիւր համարը 1—2 թերթ: Տարազում տպագրվում են թէ արդի, և թէ անցած գնացած հայ կենսից, աշխարհից, նոյնպէս գեղարուեստի բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ ընտիր պատկերներ և նկարներ:

Տ Ա Ր Ա Չ տարեկան բաժանորդագրիւնը 6 ռ. է, արտասահման 10 ռ. կամ 25 Ֆր. ամիսը 50 կ., իւրաքանչիւր համարը 25 կ.

«Ա Ղ Բ Ի Ի Ր» և «Տ Ա Ր Ա Չ» մի և նոյն հասցեով բաժանորդ գրվողը կը ստանայ «Ա Ղ Բ Ի Ի Ր» առաջին համարի հետ հետևեալ պրէմիաները

- 1) Կեղարուեստական ալբոմ—ալմանախ: Պատկերներ և նկարներ, մի ստուար չքեղ հրատարակութիւն: I վեց աչքութիւնների վեհապետներ. II Հայաստանի բարձրատիման հոգեբանականներ. III վեց պետութիւնների նախարարներ, դեսպաններ. IV Հրապարակաւորներ. V Քաղաքական գործիչներ. VI Հայաստանիցներ. VII Հայաստանի տեսարաններ. VIII վեց պետութիւնների մայրաքաղաքներ. IX Չէլթուս, Կիլիկիա. X Հայաստանի քաղաքներ: Ա Ղ Բ Ի Ի Ր—Տ Ա Ր Ա Չ գեղարուեստական ալբոմ—ալմանախը ստանալու համար պէտք է ուղարկել 60 կ. (կարելի է և պոստի մարկաներով): (Այդ հրատարակութիւնը առանձին արժէ 3 ռ.):
- 2) Անվեհեր սրբազան պատրիարք Իզմիրլեանի մեծադիր (28x14 ս.) չքեղ պատկերը ձեռնապակու վրա, գեղարուեստական սքանչելի մի գործ Լճուզնում տպագրուած, փառաւոր և անհրաժեշտ զարդ ամեն հայի տան Պատկերը պէտք չունի առանձին շրջանակի, բոլորովին պատրաստ է, ունի յնարան և ուղարկվում է բաժանորդներին (յունվարի 1-ից հերթով) առանձին խնամքով պատրաստված կրկնակի արկղիկի մէջ: Այդ պատկերն ստանալու ճանապարհի, մաքսի և արկղիկների ծախս պէտք է վճարել միայն 2 ռ.: (ձեռնապակու վրա այս պատկերն առանձին արժէ ճանապարհածախով 6 ռ.):

Հասցէ՝ Տիֆլիս, редакция иллюстр. журн. „Агбюръ—Таразъ“. Tiflis, (Caucase) Rédaction du journal „Agbiur—Taraz“.

Խմբագիրը—Հրատարակիչ ՏԻՒՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ 5—5

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1896 ГОДЪ
на ежедневную политическо-общественно-литературную газету

„ЧЕРНОМОРСКИЙ ВѢСТНИКЪ“
(ВТОРОЙ ГОДЪ ИЗДАНИЯ)

Органъ Черноморья и Закавказья «Черноморскій Вѣстникъ» — первая и единственная на всеобщемъ обширномъ восточномъ побережьи Чернаго моря газета — выходитъ ежедневно, за исключеніемъ послѣдствіи праздничныхъ дней, по полной программѣ столичныхъ политическо-общественныхъ ежедневныхъ изданій.

Подписная цѣна: на годъ — для городскихъ подписчиковъ, съ доставкой, 6 руб., — для иногородныхъ, съ пересылкой, 7 руб., — за границу 13 руб.; на полгода — для городскихъ 4 руб., для иногородныхъ 5 руб., за границу 9 руб.; на одинъ мѣсяць — для городскихъ 1 руб., для иногородныхъ 1 руб. 20 коп. Разрочка платежа — по соглашенію съ конторой изданія.

Тарифъ объявленій: на 4-й страницѣ, за мѣсто, занимаемое строкою петица, съ мѣстныхъ объявленій — 8 коп., съ иногородныхъ — 10 коп.; на 1-й страницѣ — вдвое. При многократныхъ объявленіяхъ — скидка.

Объявленія изъ за-границы и Россійской Имперіи, за исключеніемъ Кавказа, Закавказья и Закаспійской области, принимаются исключительно въ Центральной конторѣ объявленій тоговаго дома Л. и Э. Метцль и К^о, въ Москвѣ (Мясницкая, домъ Сытова) и въ Петербургѣ (Большая Морская 11).

Городскіе и иногородные подписчики благоволятъ адресоваться непосредственно въ КОНТОРУ „ЧЕРНОМОРСКАГО ВѢСТНИКА“, БАТУМЪ.

Редакторъ-Издатель Г. А. Палмъ

4—5